

Indija

Vispārīgā informācija

Oficiālais nosaukums:

Indijas Republika

Valsts iekārta:

federatīva parlamentāra republika

Galvaspilsēta:

Deli

Valsts valoda:

hindi, angļu (angļu valoda ir svarīga uzņēmējdarbībā un politikā)

Teritorija

Platība:

3 287 263 km²

Sauszemes robeža:

13 888 km

Krasta līnija:

7000 km

Robežvalstis:

Bangladeša 4142 km, Butāna 659 km, Burma 1468 km, Ķīna 2659 km, Nepāla 1770 km, Pakistāna 3190 km

Administratīvais iedalījums:

29 štati un 7 teritorijas

Lielākās pilsētas:

Mumbaja (19 milj. iedz.), Deli (18,9 milj.), Kalkāta (14,8 milj.), Čennai (7,2 milj.), Bengalūru (6,8 milj.), Haidarābāda (6,4 milj.), Amdāvāda (5,4 milj.), Pune (4,7 milj.)

Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits (2013/2014):

1,23 miljardi*

Iedzīvotāju skaita pieaugums (2014):

1,25%**

Etniskās grupas (2000):

indoāriji 72%, dravīdi 25%, austroaziāti, pārējie 3%**

Reliģijas (2001):

hinduisti 80,5%, musulmaņi 13,4%, kristieši 2,3%, sikhi 1,9%, pārējie 1,9%**

Ekonomiskie rādītāji

IKP pēc valūtas kursa (2015):

1,9 triljons EUR*

IKP pieaugums (2015):

7,3%*

IKP PPP (2015):

7,2 triljoni EUR (4. vieta pasaulē)**

IKP PPP uz vienu iedzīvotāju (2015):

5 560 EUR **

IKP sastāvs (2015):

lauksaimniecība 17%, rūpniecība 29%, pakalpojumi 45%**

Eksports (2015):

249,1 miljardi EUR**

Imports (2015):

374,4 miljardi EUR**

Eksporta partneri (2015):

ASV 15,2%, AAE 11,4%, Honkonga 4,6%**

Importa partneri (2015):

Ķīna 15,5%, AAE 5,5%, Saūda Arābija 5,4%, Šveice 5,3%, ASV 5,2%**

Eksporta produkti:

naftas produkti, tekstilizstrādājumi, juvelierizstrādājumi, mašīnbūves produkti, ķīmiskie izstrādājumi, ādas izstrādājumi, dzelzs un tērauds jēlnafta, mašīnbūves produkti, dārgakmeņi, mākslīgie mēsli, ķīmiskie izstrādājumi

Importa produkti:

Galvenās nozares:

tekstilrūpniecība, ķīmijas rūpniecība, pārtikas rūpniecība, tērauda apstrāde, cementa ražošana, ieguves rūpniecība, naftas pārstrāde, mašīnbūve, IT (programmatūras nodrošinājums)

Dabas resursi:

ogles (piektās lielākās ogļu rezerves pasaulē), dzelzsrūda, mangāns, vizla, boksīts, titāna rūda, hromīts, dabasgāze, dimanti, nafta, kaļķakmens, aramzeme

Ienākošās uzkrātās ĀTI (2015):

440,1 miljards EUR**

Izejošās uzkrātās ĀTI (2015):

127,2 miljardi EUR**

Valūta (2015):

Indijas rūpija (INR); 1 EUR = 72,117 INR**

Fiskālais gads:

1. aprīlis – 31. marts

Inflācija (2015):

4,9%**

Bezdarba līmenis (2015):

8,4%**

* Reserve Bank of India - <http://www.rbi.org.in/scripts/IIP.aspx?Mn=0&Yr=0>

** Central Intelligence Agency – www.cia.gov

Uzņēmuma ienākuma nodoklis: 30%-33,99% vietējiem uzņēmumiem, 40%-43,26% ārvalstu uzņēmumiem un to filiālēm

Papildus informācija

Tālsarunu kods: +91

Interneta IDL: .in

POLITIKA

Indija ir demokrātiska, parlamentāra republika, kas sastāv no 28 štatiem un septiņām teritorijām. Indijas prezidents kopš 2012. gada 22. jūlija ir Pranabs Mukherdži, viceprezidenta amatā ir Muhameds Hamids Ansari. Prezidentu un viceprezidentu ievēl uz pieciem gadiem (nav termiņu ierobežojuma) vēlēšanu kolēģija, kurā ir pārstāvji no parlamenta abām divām palātām. Valdības galva ir premjerministrs Narendra Modi, kas amatā ir kopš 2014. gada 26. maija. Premjerministru izvēlas parlamentārieši, kas pārstāv lielāko partiju. Augstākais likumdevējs ir divpalātu parlaments, kas sastāv no štatu padomes ar 245 deputātiem, no kuriem 12 ieceļ prezidents, bet pārējos ievēl štatu un teritoriju vēlētie pārstāvji uz sešiem gadiem, un tautas asambleja ar 543 deputātiem, kurus uz pieciem gadiem ievēl vispārējās vēlēšanās.

IEDZĪVOTĀJI

Ar 1,2 miljardiem iedzīvotāju Indija ieņem otro vietu pasaulē pēc Ķīnas. Indijas iedzīvotāji veido 17,3% no visas pasaules iedzīvotāju kopskaita. Gandrīz 70% indiešu dzīvo laukos.

Indija pēc Āfrikas kontinenta ir zeme ar vislielāko kultūras, lingvistikas un ģenētisko dažādību. Indija ir dzimtene divām valodu saimēm: indoeiropiešu (tajā runā apmēram 69% iedzīvotāju) un dravīdu (runā apmēram 26%). Pārējās valodas, kurās runā Indijā, pieder pie austroaziātu un sinotibetiešu valodu saimēm. Hindi ir Indijas oficiālā valoda. Biznesā un valsts pārvaldē saziņa notiek arī angļu valodā un tai arī ir oficiālas valodas statuss. Turklāt katram štatam un teritorijai ir sava oficiālā valoda. Konstitūcijā minēta 21 valoda, kurām ir klasiskās valodas statuss. Dialektu skaits Indijā ir ap 1652.

80,5% indiešu ir hinduisti, pārējie - musulmaņi, kristieši, sikhi, budisti, džainisti, zoroastrieši, bahāisti un citas. Indija ir valsts ar trešo lielāko musulmaņu skaitu pasaulē.

Indijas rakstītprasmes līmenis ir 74,04% (65,64% sievietēm un 82,14% vīriešiem).

Indijas Republika ir valsts Dienvidāzijā. Tā ir septītā lielākā valsts pasaulē pēc platības un otra lielākā valsts pēc iedzīvotāju skaita.

Indiju dienvidos apskalo Indijas okeāns, rietumos Arābijas jūra, bet austrumos Bengālijas līcis. Rietumos tā robežojas ar Pakistānu, ziemeļos ar Ķīnu, Nepālu un Butānu, bet austrumos ar Bangladešu un Mjanmu. No Šrilankas Indiju šķir Polkas šaurums.

Indijai pieder Lakadivu un Amindivu salas – koraļļu atoli Arābijas jūrā un Andamanu un Nikobaru salas – vulkāniska salu virkne Bengālijas līcī.

Neskatoties uz lielo platību, Indija atrodas vienā laika joslā.

DABA UN DERĪGIE IZRAKŅI

Indijas teritoriju veido Indostānas pussala, daļa Himalaju un Karakoruma, Indas-Gangas līdzenuma austrumu daļa. Krasta līnija maz izrobota. Krasti pārsvarā zemi, smilšaini, daudz lagūnu. Indostānas pussalas dienvidu daļas rietumu piekrasti sauc par Malabaras krastu, austrumu piekrasti – par Koromandelas krastu.

Aptuveni $\frac{3}{4}$ teritorijas ir līdzenumi un plakankalnes. Indostānas pussalas lielāko daļu aizņem Dekānas plakankalne ar zemiem un vidēji augstiem kalniem un viļņotiem plato. Uz ziemeļiem no Indostānas pussalas atrodas Indas-Gangas līdzenums, kura ziemeļos paceļas augstākā kalnu sistēma pasaulē – Himalaji un Karakorums.

No Himalajiem iztek divas indiešiem nozīmīgas upes: Ganga un Brahmaputra, abas ietek Bengālijas līcī.

Indijas klimatu ietekmē Himalaji, kas aiztur aukstos vējus no Centrālāzijas, un Tara tuksnesis, kas regulē musonus. Ir tropu un subtropu klimats. Indijā ir trīs gadalaiki: ziema, vasara un musonu laiks. Ziema sākas novembrī. Ziemai raksturīgs sausums un relatīvi

zemākas gaisa temperatūras (dienā no 12-18 °C Deli līdz 30 °C Indijas dienvidos, naktī no 2-6 °C Deli līdz 20 °C dienvidos). Martā sākas vasara ar ļoti karstu un sausu laiku. Maijā dienas temperatūra lielā daļā Indijas sasniedz 40 °C. Jūnijā musonu vēji atnes spēcīgas lietusgāzes un nedaudz vēsāku laiku.

Svarīgākie Indijas minerālresursi ir ogles (4. lielākās rezerves pasaulē), dzelzs rūda, mangāna rūda (7. vieta), vizla, boksīts (5. vieta), hromīts, dabasgāze, dimanti, kaļķakmens un torijs (lielākās rezerves pasaulē). Naftu iegūst piekrastē netālu no Mumbajas, taču naftas iegulas atrastas vairākos Indijas rietumu štatos, kā arī pašos Indijas ziemeļaustrumos. 56,78% teritorijas aizņem lauksaimniecības zemes, 21% - meži. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības samazināšanos izraisa pārāpdzīvotība un straujā urbanizācija.

VĒSTURE

Indiju ir šķērsojuši vēsturiskie tirdzniecības ceļi un te ir bijušas bagātas impērijas. Šeit ir radušās četras reliģijas – hinduisms, budisms, džainisms un sikhisms. Mūsu ēras pirmajā tūkstošgadē, izplatoties zoroastrismam, jūdaismam, kristietībai un islāmam, izveidojās reģions ar atšķirīgu kultūru. Pirmā un lielākā civilizācija izveidojās senajā Indijā - Indus upes ielejā apmēram 3000 gadā p.m.ē. Aptuveni 2000. gada p.m.ē. teritorijā ieradās indoeiropiešu ciltis – āriji un sākās vēdiskais periods Indijas vēsturē. Izveidojās varu sistēma – brahmaņi, kšatriji, vaišjas un šūdras, ko vēlāk nosauca par kastu sistēmu. „Nepieskaramie” bija ārpus šīs sistēmas. No 18. gadsimta sākuma Britu Austrumindijas kompānijas pakāpeniski anektēja Indiju, bet no 19. gadsimta vidus to kolonizēja Apvienotā Karaliste. Indija par neatkarīgu valsti kļuva 1947. gada 15. augustā, kad izveidojās no Indijas neatkarīga valsts – Pakistāna. Kā valsts svētki tiek atzīmēti visu trīs lielo reliģiju svētki.

EKONOMIKA

Indijai ir atvērta tirgus ekonomika. 1990. gadu sākumā īstenota ekonomikas liberalizācija - valsts uzņēmumu privatizācija, brīvāka ārējā tirdzniecība un investīciju piesaistīšana. Šie pasākumi sekmēja tautsaimniecības izaugsmi, kas bija vidēji 7% no 1997.gada līdz 2011.gadam. Indijas ekonomikai raksturīgi spilgti pretstati – moderna lauksaimniecība un vienkārša piemāju saimniecība, amatniecība un moderna rūpniecība, daudzveidīgi pakalpojumi.

Rūpniecība dod 17% Indijas ekonomikā un nodarbina 19% darbaspēka. Tekstilrūpniecība veido 20% no rūpniecības produkcijas izlaides, šajā sektorā nodarbināti ap 20 milj. cilvēku. Attīstīta ieguves rūpniecība, ražo 79 dažāda veida minerālus, tostarp dzelzsrūdu, mangāna rūdu, vizlu, boksītu, hromītu, kaļķakmeni, azbestu, fluorīdu, ģipsi, okeru, fosforītu un silīcija smiltis.

Pakalpojumi dod 66% iekšzemes kopproduktā. Pēdējā laikā strauji attīstās informācijas tehnoloģijas un biznesa ārpakalpojumi. Indija ir viena no lielākajām datorprogrammu eksportētājām. Svarīgs pakalpojumu sektors

ir tirdzniecība, kas IKP dod 14%. Indija ir lielākais zelta iepircējs pasaulē. Tūrisms ir salīdzinoši neattīstīts, taču pēdējā laikā lielu popularitāti iegūst ārstniecības tūrisms. Lielākais darba devējs pasaulē ir Indijas dzelzceļš, kas nodarbina vairāk par 1 milj. cilvēku. Indijā ir arī lielākais pastu tīkls pasaulē.

Indija ierindojas otrajā vietā pēc saražotās lauksaimniecības produkcijas apjoma. Indija ir lielākais piena, džutas un pākšaugu ražotājs un otra lielākā valsts pēc liellopu skaita, saražotā rīsu, kviešu, cukurniedru, kokvilnas, zemesriekstu, augļu un dārzeņu apjoma. Indija ir otra lielākā zīda ražotāja pasaulē. Indija ir lielākais banānu eksportētājs. Ir nozīmīga kokvilnas un tējas audzētāja. Lauksaimniecībā nodarbināti 53% iedzīvotāju.

KULTŪRA

Viens no nozīmīgākajiem periodiem Senās Indijas vēsturē ir vēdiskais periods. Vēdiskais periods ienāca līdz ar ārijiem. Par vēdām sauc hinduisma reliģijas svētās grāmatas, kuras līdzīgi citu reliģiju svētajiem rakstiem tapušas dievišķas atklāsmes ceļā. Vēdas ir sarakstītas sanskritā, kas ir viena no senākajām indoeiropiešu valodām.

Budisma izplatība Indijā veicināja daudzu kulta pieminekļu celtniecību. Stūpas (budisma relikvāriji, kurās tika uzglabāti Budas un tā mācekļu pelni), piemiņas stabi (stambhas) un klinšu tempļi (čaitijas) tika veidoti no akmens.

Mūzika Indijā ir neatņemama dzīves sastāvdaļa, bez kuras nenotiek neviena reliģiskā ceremonija; tā ir arī svarīga teātros, dejas mākslā un citur. Jau no senākajiem laikiem, sākot ar vēdām, aizsākās mūzikas tradīcijas Indijā. Budistu tempļos vairāk ir izplatīta mantru dziedāšana, kas bieži izpaužas vienas frāzes vai skaņas ilgstošā atkārtotā, tādējādi cilvēki cenšas novest sevi transa stāvoklī, lai sasniegtu augstāko skaidrību.

Bolivuda ir lielākais hindi valodas filmu ražošanas centrs Indijā un viens no lielākajiem pasaulē. Pirmā

aktierfilma uzņemta 1913.gadā „Radža Hariščandra”. Pirmā skaņu filma 1931.gadā „Alams Ara”.

Pasaules slavu ieguvuši indiešu rakstnieka R. Tagores darbi.

Indijā izgudrots šahs, kura nosaukums radies no sanskrita vārda *chaturanga*. Krikets ir vispopulārākais sporta veids Indijā.

Reizi 12 gados notiek hinduistu svētki *Kumbh Mela*, 2001. gadā šajos svētkos vienkopus sapulcējās 60 miljons cilvēku.

Indiešu zinātnieki ir devuši lielu ieguldījumu matemātikā un trigonometrijā, 100 gadus p.m.ē. ieviesta decimālā skaitīšanas sistēma, tāpat arī nulles jēdziens.

Indijā radusies arī filozofiskā disciplīna joga.